

Sygn. akt V CSK 416/17

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z powództwa Gminy W.

przeciwko L.N.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 stycznia 2018 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego we [...]

z dnia 18 stycznia 2017 r., sygn. akt I ACa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał przesłanki z art. 398² § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. formułując dwa zagadnienia prawne oraz wskazując na oczywistą zasadność skargi.

Dokonując oceny istnienia wskazanych przez skarżącego przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, przypomnieć należy, że żądanie zapłaty zgłoszone przez powoda i ostatecznie w całości oddalone, obejmowało żądanie zapłaty kwot 386.922,29 zł i 467.698,19 zł, z czego pierwsza według powoda stanowiła nadpłacone pozwanemu wynagrodzenie, doszło, bowiem do takiej nadpłaty wobec wykonania przez pozwanego robot w mniejszym zakresie niż wynikający z częściowych odbiorów; zwrotu tej kwoty powód domagał się na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Kwota druga stanowiła według powoda nadpłaconą pozwanemu należność za wywóz gruzu.

Oddalenie powództwa w zakresie kwoty pierwszej nastąpiło na skutek oceny dowodów dokonanej przez sądy obu instancji, która prowadziła do wniosku, że skarżący nie udowodnił swego twierdzenia o niewykonaniu przez pozwanego tego zakresu robót, który wynikał z odbiorów częściowych. Przy takiej przyczynie oddalenia tej części powództwa, bez znaczenia są

twierdzenia skarżącego o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, koncentrujące się na twierdzeniu, że w tym zakresie doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego, w szczególności art. 654 k.c., a także sugerujące wadliwe pominięcie w ocenie dowodów dowodu w postaci inwentaryzacji wraz z protokołem z rozliczenia rzeczowo-finansowego i załącznikami. Kwestionowanie oceny dowodów nie jest dopuszczalne nie tylko w ramach procesowej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), co zresztą skarżący w skardze kasacyjnej czyni, ale jest również wyłączone z argumentacji przy uzasadnianiu przesłanek z art. 398⁹ § 1 k.p.c.; zakaz ten jednoznacznie wynika z art. 398³ § 3 k.p.c.

W odniesieniu do zagadnień prawnych, które skarżący sformułował zauważyć należy, że zapytanie pierwsze nie dotyczy kwoty 467.698,19 zł, ale kwoty 386.922,29 zł, o której była mowa wyżej. Pytanie o wymagalność roszczenia o zwrot nadpłaconego wynagrodzenia, w sytuacji gdy w tej części powództwo zostało oddalone nie z powodu wątpliwości do daty wymagalności i początku biegu przedawnienia takiego roszczenia, ale z powodu braku w sprawie dowodów, że nadpłata istotnie nastąpiła, nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, stąd też musiało być poczytane za bezprzedmiotowe.

Zagadnienie drugie nie uwzględnia, że skarżący domagał się zapłaty kwoty 467.698,19 zł a więc kwoty, którą, jak twierdził nadpłacił, za wywóz gruzu, odwołując się do przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (nienależnym świadczeniu). Żądanie zapłaty tej kwoty zostało oddalone wobec przyjęcia, że roszczenie, realizowane w reżimie bezpodstawnego wzbogacenia, uległo przedawnieniu. Zagadnienie prawne, o którym tu mowa, nawiązuje nie tylko do bezpodstawnego wzbogacenia, ale i do odszkodowawczej odpowiedzialności deliktowej. Takiego zbiegu roszczeń kodeks cywilny nie wyłącza. Skarżący jednak pomija, że każdy z tych reżimów wymaga innych dowodów i inaczej oznaczany jest początek biegu przedawnienia wynikających z nich roszczeń. W razie zbiegu roszczenia z czynu niedozwolonego z roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (art. 414 k.c.) uprawnionemu służy wybór: albo roszczenia przeciwko sprawcy czynu wyrządzającego szkodę (art. 361-363 k.c.), albo roszczenia przeciwko wzbogaconemu o wydanie korzyści majątkowej uzyskanej bez podstawy prawnej kosztem jego majątku (art. 405-406 k.c.).

Niedopuszczalne jest stosowanie mieszanych reżimów prawnych i tworzenie roszczenia opartego na różnych podstawach prawnych, do czego najwyraźniej zmierza skarżący w zapytaniu (zagadnieniu) drugim.

Sąd Apelacyjny, z powołaniem się na sprawę karną, wskazał na brak podstaw do przypisania pozwanemu deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej (i nie jest to kwestionowane przez skarżącego), w odniesieniu natomiast do roszczenia z bezpodstawnego wzbogacenia trafnie określił początek biegu przedawnienia. Problematyka wymagalności roszczenia wiąże się przede wszystkim z zagadnieniami wykonania zobowiązań, a w ramach przedawnienia jest wykorzystywana jedynie w celu określenia początku biegu przedawnienia. Jeżeli początku biegu terminu nie reguluje przepis szczególny, co ma miejsce w odniesieniu do roszczeń odszkodowawczych z deliktu (por. art. 442¹ k.c.), ale już nie co do roszczeń z bezpodstawnego wzbogacenia, początek biegu terminu przedawnienia należy wyznaczyć według art. 120 § 1 zdanie drugie k.c. Przepis stanowi, że bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność, a więc wezwał dłużnika do spełnienia świadczenia w najwcześniejszym możliwym terminie. Bieg przedawnienia tych roszczeń, jako bezterminowych, rozpoczyna się, więc w dniu, w którym świadczenie powinno być spełnione, gdyby wierzyciel wezwał dłużnika do wykonania zobowiązania w najwcześniejszym możliwym terminie. Biorąc pod uwagę, że najwcześniejszym możliwym terminem wezwania dłużnika przez wierzyciela do wykonania zobowiązania jest chwila powstania zobowiązania, dłużnik zaś, zgodnie z art. 455 in fine k.c., ma spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu, dniem rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia powinien być, dzień odległy od daty powstania zobowiązania o okres niezbędny do spełnienia świadczenia, przy założeniu, że dłużnik działałby - uwzględniając całokształt okoliczności rzutujących na wykonanie zobowiązania - bez nieuzasadnionej zwłoki. Art. 120 § 1 zd. 2 k.c. nie charakteryzuje wymagalności roszczenia, ale wyznacza początek biegu terminu przedawnienia roszczeń zobowiązań; rozpoczęcie biegu terminu przedawnienia może wyprzedzać nadejście dnia wymagalności. W tym zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego jest ugruntowane (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 r. I KKN 316/01, OSNC z 2004 r., z. 7-8,

poz. 117 i z dnia 16 grudnia 2014 r. III CSK 36/14, OSNC z 2016 r., z.1, poz. 5; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2010 r. III CZP 37/10, OSNC z 2011 r., z.1, poz. 2 i z dnia 5 listopada 2014 r. III CZP 76/14, OSNC z 2015 r., z. 7-8, poz. 86).

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804), ze zmianą wynikającą z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1667).